

Obsah

1. Přelom století (prolog) / 9

- 1.1 Nedořešené ruské dilema / 10
- 1.2 Hlavní opoziční ideologické proudy / 15
- 1.3 Projekty přetváření života / 23
- 1.4 Reflexe v předvečer osudových událostí / 34

2. Křižovatka stylových proudů / 41

- 2.1 Realismus po realismu / 44
  - 2.1.1 Vladimir Korolenko / 45
- 2.2 Naturalismus / 49
  - 2.2.1 Prvky naturalismu v pozdním ruském realismu / 53
  - 2.2.2 Ruská verze zolovského naturalismu / 56
  - 2.2.3 Pjotr Boborykin / 58
  - 2.2.4 Alexandr Amfitěatrov / 62
  - 2.2.5 Dmitrij Mamin-Sibirjak / 65
- 2.3 Stylové rozhraní / 69
- 2.4 Anton Čechov / 75

3. Ruská moderna / 89

- 3.1 Projekt kulturní a duchovní obrody ruské moderny / 91
- 3.2 Myšlenkové kontexty ruské moderny / 98
  - 3.2.1 Ruské schopenhauerovství / 101
  - 3.2.2 Ruský Nietzsche / 106
  - 3.2.3 Ruské wagneriánství / 122
- 3.3 Světový literární kontext ruské moderny / 131
  - 3.3.1 Zprostředkující role kritiky / 133
  - 3.3.2 Básnické vzory rané ruské moderny / 136
  - 3.3.3 Inspirace prózy a dramatu / 150
    - 3.3.3.1 Ruský Wilde / 151
    - 3.3.3.2 Ruská dekadence a Przybyszewski / 155
    - 3.3.3.3 Severské vzory / 158
      - 3.3.3.3.1 Ibsen / 160
      - 3.3.3.3.2 Hauptmann / 164
      - 3.3.3.3.3 Hamsun / 166
      - 3.3.3.3.4 Maeterlinck / 169
- 3.4 Novoromantický přísvit devadesátých let / 172

4. Symbolismus / 180

- 4.1 Nástup ruského symbolismu / 182
- 4.2 Vývojové etapy ruského symbolismu / 193
  - 4.2.1 Dekadentní přisvit devadesátých let / 197
- 4.3 Generace zakladatelů / 208
  - 4.3.1 Valerij Brjusov / 210
  - 4.3.2 Alexandr Dobroljubov / 222
  - 4.3.3 Nikolaj Minskij / 225
  - 4.3.4 Dmitrij Merežkovskij / 228
  - 4.3.5 Zinaida Gippiusová / 235
  - 4.3.6 Konstantin Balmont / 241
  - 4.3.7 Fjodor Sologub / 249
- 4.4 Proměny kontextů ruského symbolismu na rozhraní století / 259
  - 4.4.1 Kontext umělecký / 259
    - 4.4.1.1 *Mir iskusstva* jako jedna z podob modernistického Gesamtkunstwerku / 263
  - 4.4.2 Proměny kontextu literárního / 269
  - 4.4.3 Proměny repertoáru tradic / 278
    - 4.4.3.1 Aktualizace díla Vladimira Solovjova / 287
- 4.5 Nové podoby ruského symbolismu / 295
  - 4.5.1 Nástup mladosymbolistů / 298
  - 4.5.2 Teurgické koncepce / 306
- 4.6 Mladosymbolisté / 310
  - 4.6.1 Alexandr Blok / 311
  - 4.6.2 Vjačeslav Ivanov / 324
  - 4.6.3 Andrej Bělyj / 333

5. Próza údobí ruské moderny / 347

- 5.1 Modernističtí souputníci symbolismu / 347
  - 5.1.1 Vasilij Rozanov / 347
  - 5.1.2 Alexej Remizov / 353
- 5.2 Portrétisté ruského nadčlověka / 361
  - 5.2.1 Michail Arcybašev / 362
  - 5.2.2 V. Ropšin (Boris Savinkov) / 366
- 5.3 Satirikonci / 370
  - 5.3.1 Arkadij Averčenko / 372
  - 5.3.2 Naděžda Teffi / 377
- 5.4 Postrealismus v údobí moderny / 381
  - 5.4.1 Literární společenství zvané Sreda / 386
    - 5.4.1.1 Žánristé / 393
  - 5.4.2 Vitalisté / 400
    - 5.4.2.1 Vikentij Veresajev / 406
    - 5.4.2.2 Alexandr Kuprin / 409
    - 5.4.2.3 Ivan Šmeljov / 415
    - 5.4.2.4 Boris Zajcev / 418
- 5.5 Východiska nových cest / 424

- 5.5.1 Maxim Gorkij / 432
- 5.5.2 Leonid Andrejev / 444
- 5.5.3 Ivan Bunin / 456

6. Ženský rukopis ruské moderny / 464

- 6.1 Mirra Lochvická / 470
- 6.2 Čerubina de Gabriak / 472
- 6.3 Polyxena Solovjovová (Allegro) / 475
- 6.4 Sofija Parnoková / 478
- 6.5 Slepé uličky a východiska / 482

7. Údobí postsymbolismu / 487

- 7.1 Krize symbolismu / 490
- 7.2 Hlasy postsymbolistů / 497
  - 7.2.1 Michail Kuzmin / 501
  - 7.2.2 Innokentij Anněnskij / 509
  - 7.2.3 Maximilian Vološin / 514
  - 7.2.4 Baltrušaitisovy poutnické reflexe světa / 522
  - 7.2.5 Nikolaj Rerich / 525
- 7.3 Akméismus / 528
  - 7.3.1 Sebe prezentace akméismu / 529
  - 7.3.2 Cech básníků a trojí manifest akméismu / 531
- 7.4 Realizace programu akméismu / 537
  - 7.4.1 Nikolaj Gumiljov / 540
  - 7.4.2 Sergej Goroděckij / 548
- 7.5 „Avantgardní“ křídlo ruského akméismu / 553
  - 7.5.1 Vladimir Narbut / 555
  - 7.5.2 Michail Zenkevič / 558
- 7.6 Budoucnost akméismu / 560
  - 7.6.1 Osip Mandelštam / 562
  - 7.6.2 Anna Achmatovová / 569

8. Avantgarda / 576

- 8.1 Ruská avantgardní seskupení / 586
- 8.2 Egofuturismus / 589
  - 8.2.1 Petrohradský egofuturismus / 590
    - 8.2.1.1 Igor Severjanin / 593
  - 8.2.2 Moskevský egofuturismus / 599
- 8.3 Domácí kontexty kubofuturismu / 602
  - 8.3.1 Historie kubofuturismu / 606
  - 8.3.2 Italský a ruský futurismus / 617
- 8.4 Kubofuturisté / 623
  - 8.4.1 David Burljuk / 623
  - 8.4.2 Alexej Kručonych / 625
  - 8.4.3 Velemir Chlebnikov / 632
  - 8.4.4 Vasilij Kamenskij / 642

8.4.5 Vladimir Majakovskij / 646

8.4.6 Jelena Gurová / 656

8.4.7 Benedikt Livšic / 659

9. Divadlo přelomu století / 664

9.1 Nové divadelní scény / 664

9.2 Moskevské umělecké divadlo / 666

9.3 Zápas a spory o nové divadlo / 677

9.3.1 Mejerchold v Divadle Věry Komissarževské / 680

9.3.2 Nové scény Vsevoloda Mejercholda / 685

9.3.3 Scény Nikolaje Jevreinova / 688

9.3.4 Tairovovo Komorní divadlo / 695

9.3.5 Sny ruských symbolistů o novém divadle / 699

9.4 Ruské sezony / 707

9.5 Futuristické divadlo / 714

9.6 Kabarety / 716

10. Údobí zlomu / 719

10.1 Válka a literatura / 723

10.2 Utopismus revolučních let / 730

10.2.1 Ideologie skytství a skytská utopie / 730

10.2.2 Mužická a sektářská utopie / 735

10.2.3 Utopie kosmické / 742

10.2.4 Utopie technokratické / 746

10.2.5 Utopie modernistické a avantgardní / 754

11. Bytí ruské literatury v porevolučním kontextu (epilog) / 762

11.1 Reflexe historického zlomu / 762

11.2 Úvahy časové a nečasové / 769

11.3 Osudy ruské kultury v sovětském Rusku / 777

11.3.1 Výchozí situace / 778

11.3.2 Literatura a moc / 780

11.4 Ostrovní bytí ruské literatury / 793

11.4.1 Petrohradský ostrov / 795

11.4.2 Moskevské ostrovní výspy / 801

11.4.3 Rozptýlené ostrůvky / 805

11.4.4 Ostrov rusko-židovské kultury / 807

11.4.5 Souostroví emigrační / 809

11.5 Vynořující se pevnina / 822

Ediční poznámka / 828

Doba a autor jsou vždycky spolu: Na okraj života a díla

Miluš Zadražilové (Alena Machoninová) / 832

Bibliografie / 850

Rejstřík / 924